

» PLAN

Risk- och sårbarhetsanalys 2023 - 2026

Styrdokumentets data

Beslutad av:	Kommunfullmäktige
Beslutsdatum och paragraf:	2023-09-18 § 134
Diarienummer:	KS2023/404
Giltighetstid:	2026-10-31
Dokumentansvarig:	Säkerhetsskyddschef
För revidering ansvarar:	Säkerhetsskyddschef
För uppföljning och tidplan för denna ansvarar:	Säkerhetsskyddschef

Innehållsförteckning

1. Inledning	4
1.1 Syfte och mål	4
1.2 Sekretess	4
1.3 Definitioner, termer och förkortningar.....	4
2. Beskrivning av kommunen och dess geografiska område	5
2.1 Kommunens ansvarsområden och uppgifter	6
3. Beskrivning av arbetsprocess och metod.....	6
4. Identifierad samhällsviktig verksamhet inom kommunens geografiska område.....	9
4.1 Dricksvattenförsörjning, avlopp och avfall	10
4.2 Energiförsörjning.....	10
4.3 Barnomsorg och utbildning	10
4.4 Ekonomisk säkerhet	10
4.5 Finansiella tjänster.....	10
4.6 Hälsa, vård och omsorg.....	11
4.7 Handel och industri.....	11
4.8 Information och kommunikation.....	11
4.9 Livsmedelsförsörjning	11
4.10 Ordning och säkerhet	11
4.11 Räddningstjänst och skydd av civilbefolkningen.....	12
4.12 Transporter	12
5. Identifierade kritiska beroenden för kommunens samhällsviktiga verksamhet	12
5.1 Energiförsörjning.....	12
5.2 Kommunalteknisk försörjning.....	12
5.3 Livsmedel.....	12
5.4 Transporter, fordon, vägar, drivmedel	13
5.5 IT/kommunikation/telefoni.....	13
5.6 Personal.....	13
5.7 Information.....	13
5.8 Fastigheter/lokaler	13
5.9 Finansiella betalssystem och tjänster.....	13
6. Identifierade och analyserade risker för kommunen och kommunens geografiska område	14
6.1 Väder- och klimatrelaterade risker	14
6.2 Olyckor.....	15
6.3 Teknisk infrastruktur och försörjningssystem.....	16
6.4 Antagonistiska hot och social oro	17
6.5 Sjukdomar.....	19
7. Beskrivning av identifierade sårbarheter och brister i krisberedskap inom kommunen och dess geografiska område	19
7.1 Tjänsteperson i beredskap (TIB)	19

7.2 Stabsorganisation för krisledning.....	20
7.3 Lokal inriktning- och samordningsfunktion (ISF).....	20
7.4 Rakel.....	20
7.5 Trygghetspunkter.....	20
7.6 Stationära reservkraftaggregat vid särskilda boenden	20
7.7 Kärnteknisk olycka.....	21
7.8 Vårdlandsstöd.....	21
7.9 Beredskapslager.....	21
7.10 Frivilliga försvarsorganisationer	21
7.11 Trycksatt nödvatten	21
7.12 Inkallning av personal vid störda kommunikationer	21
7.13 Bortfall av larm- och passagesystem.....	21
7.14 Ledningsplats vid höjd beredskap	21
7.15 Dammbrott.....	22
8. Behov av åtgärder med anledning av risk- och sårbarhetsanalysens resultat	22
8.1 Tjänsteperson i beredskap (TIB)	22
8.2 Stabsorganisation för krisledning.....	22
8.3 Lokal inriktning- och samordningsfunktion (ISF).....	22
8.4 Rakel.....	22
8.5 Trygghetspunkter.....	22
8.6 Stationära reservkraftaggregat vid särskilda boenden	23
8.7 Kärnteknisk olycka.....	23
8.8 Vårdlandsstöd.....	23
8.9 Beredskapslager.....	23
8.10 Frivilliga försvarsorganisationer	23
8.11 Trycksatt nödvatten	23
8.12 Inkallning av personal vid störda kommunikationer	24
8.13 Bortfall av larm- och passagesystem.....	24
8.14 Ledningsplats vid höjd beredskap	24
8.15 Dammbrott.....	24

1. Inledning

Sandviken ska vara en trygg och säker kommun för alla som berörs av vår verksamhet. För att uppnå detta bedriver kommunen förebyggande krisberedskapsarbete med målet att den kommunala verksamheten ska kunna pågå med ett minimum av driftstörningar, olyckor och skador. En viktig del av Sandvikens kommuns övergripande krisberedskapsarbete är processen för risk- och sårbarhetsanalys (RSA) som ska stärka kommunens förmåga att hantera extraordinära händelser. RSA-processen omfattar kommunens samtliga förvaltningar, bolag och kommunalförbund. Genom ett sammanhållet krisberedskapsarbete utövas övergripande styrning av kommunens åtaganden inom ramen för lagen (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH).

1.1 Syfte och mål

RSA-arbetet utgår från gällande lagstiftning samt de överenskommelser som finns mellan staten och kommunerna om krisberedskap och civilt försvar. Arbetet utförs primärt i två övergripande syften: dels att göra ett underlag för kommunens förvaltningar, bolag och kommunalförbund att jobba vidare med i sina respektive verksamheter genom att skapa en förmåga till krisberedskap och reducera risker och hot; dels att generera en kommunövergripande bild som utgör ett underlag till den regionala bilden som länsstyrelsen tar fram.

Det övergripande syftet med risk- och sårbarhetsanalysarbetet i Sandvikens kommun är att skapa ett mer robust Sandviken, med utgångspunkt i kommunens verksamheter och de risker, sårbarheter och förmågekrav som dessa möter i det dagliga arbetet. Målet är på en kommunövergripande nivå kunna identifiera styrkor och utvecklingsmöjligheter i kommunens samlade krishanteringsförmåga.

1.2 Sekretess

I arbetet med risk- och sårbarhetsanalysen har vi strävat efter att hålla rapporten så öppen som möjligt, utifrån att öka medvetenheten och kunskapen. Det innebär att detaljeringsnivån i denna risk- och sårbarhetsanalys hålls på sådan nivå att inga känsliga uppgifter röjs. Det innebär att vissa detaljer med avsikt uttrycks på ett vagt sätt.

1.3 Definitioner, termer och förkortningar¹

Kritiska beroenden

Beroenden som är avgörande för att samhällsviktiga verksamheter ska kunna fungera. Sådana beroenden karaktäriseras av ett bortfall eller en störning i levererade verksamheter relativt omgående leder till funktionsnedsättningar, som kan få till följd att en extraordinär händelse inträffar.

¹ MSBFS 2015:5

Risk

En sammanvägning av sannolikheten för att en händelse ska inträffa och de konsekvenser händelsen kan leda till.

Samhällsviktig verksamhet

En verksamhet som uppfyller minst ett av följande villkor.

- Ett bortfall av eller en svår störning i verksamheten kan ensamt eller tillsammans med motsvarande händelser i andra verksamheter på kort tid leda till att en allvarlig kris inträffar i samhället.
- Verksamheten är nödvändig eller mycket väsentlig för att en redan inträffad kris i samhället ska kunna hanteras så att skadeverkningarna blir så små som möjligt.

Sårbarhet

De egenskaper eller förhållanden som gör ett samhälle, ett system, eller egendom mottaglig för de skadliga effekterna av en händelse.

Krisberedskap

Förmågan att genom utbildning, övning och andra åtgärder samt genom den organisation och de strukturer som skapas före, under och efter en kris förebygga, motstå och hantera krissituationer.

2. Beskrivning av kommunen och dess geografiska område

Sandvikens kommun är belägen i Gävleborgs län, ca 180 kilometer norr om Stockholm. Kommunen har en befolkning på cirka 39 000 invånare (2022) med en landareal på 1165 km². Kommunen består av både tätorter och landsbygd, och den största tätorten är Sandviken som är centralorten i kommunen.

Kommunen erbjuder ett brett utbud av fritidsaktiviteter och naturupplevelser. Här finns bland annat vackra skogar, sjöar och vattendrag som ger möjligheter till friluftsliv och rekreation. Sandviken har även ett rikt kulturutbud med teater, konserter och andra evenemang.

Det pendlar även ungefär 5 000 personer dagligen², i båda riktningarna, mellan Sandviken och andra kommuner, bland annat Stockholms stad men framför allt Gävle och andra närliggande kommuner.

Sandvikens historia är starkt kopplad till järn- och stålindustrin. Under 1800-talet och framåt etablerades flera stora industriella verksamheter i området, vilket ledde till en snabb befolkningsökning och en stark ekonomisk utveckling. Bland annat grundades Sandvik AB, ett världsledande företag

² Uppgifter från Region Gävleborg – Regional utveckling 2021

inom verktyg och verkstadsindustri, i Sandviken år 1862. Kommunen arbetar aktivt med att främja näringslivsutveckling och att erbjuda goda levnadsvillkor för sina invånare.

2.1 Kommunens ansvarsområden och uppgifter

I Sverige finns det 290 kommuner, som alla har stor självbestämmanderätt och kan vara organiserade på olika sätt. Kommunerna är skyldiga att ha vissa verksamheter enligt lag medan andra verksamheter är frivilliga och beslutas av lokalpolitikerna.

Kommunens obligatoriska uppgifter:

- Social omsorg
- För-, grund- och gymnasieskola
- Plan- och byggfrågor
- Miljö- och hälsoskydd
- Renhållning och avfallshantering
- Vatten och avlopp
- Räddningstjänst
- Civilt försvar
- Biblioteksverksamhet
- Bostäder

Frivilliga uppgifter:

- Fritid och kultur
- Energi
- Sysselsättning
- Näringslivsutveckling

Kommunen måste löpande arbeta med att identifiera och minimera risker kopplat till dessa verksamheter samt verka för att alltid kunna upprätthålla dess viktigaste åtaganden, det vill säga kommunens samhällsviktiga verksamhet.

Kommunen har dessutom ett geografiskt områdesansvar, vilket innebär att kommunen har till uppgift att verka för att relevanta aktörer har en beredskap att hantera extraordinära händelser som kan inträffa i kommunen.

3. Beskrivning av arbetsprocess och metod

Risk- och sårbarhetsanalysen ska användas för prioritering, inriktning och samordning av krisberedskapsarbetet inom kommunen. Därför krävs ett systematiskt och väl sammanhållet arbetssätt, där samtliga förvaltningar, bolag och kommunalförbund bidrar med analyser av sina respektive verksamheter, samt vilka beroenden verksamheterna har till varandra och till externa aktörer.

När en önskad händelse inträffar ska kommunen vidta rätt åtgärder i tillräcklig utsträckning för att minimera dess konsekvenser, upprätthålla samhällsviktig verksamhet samt säkerställa en snar återgång till normalläge.

Kommunen har under föregående mandatperiod integrerat kontinuitetshantering i RSA-processen. Genom att processerna för kontinuitetshantering och övrig krisberedskapsplanering kombineras så undviks dubbelarbete och arbetsbördan för verksamheterna minskas.

Kommunens process för risk- och sårbarhetsanalys utgår från kommunens verksamheters risk- och sårbarhetsanalysarbete och omfattar följande sju steg, se figur 1 nedan.

Figur 1. Överblick RSA-process i Sandvikens kommun

Rapportering såsom den regelstyrda RSA-rapporten under mandatperiodens första år är ingen fast del av själva processen utan kan betraktas som en statusrapport över kommunens krisberedskapsarbete vid en viss tidpunkt. RSA-rapporten blir därmed inte slutpunkten för den fortlöpande processen utan är snarare dess biprodukt.

Steg 1 – Nuläges- och behovsanalys utifrån åtgärder och sårbarheter från tidigare RSA

I detta steg görs en översyn av identifierade sårbarheter och åtgärder från föregående rapporteringsperiods RSA-rapport. Detta innebär att förvaltningar, bolag och kommunalförbund går igenom vilka sårbarheter som hade identifierats vid den tidpunkten och hur långt man har kommit i att åtgärda dem. Resultatet från översynen ger viktiga ingångsvärden innan den förnyade analysen påbörjas.

Steg 2 – Konsekvensanalys av samhällsviktig verksamhet och kritiska beroenden

Steg 2 genomförs i två delsteg. I delsteg ett identifieras vilken samhällsviktig verksamhet respektive verksamhet bedriver i fredstid och på sikt även höjd beredskap. De som inte bedriver samhällsviktig verksamhet redogör i stället för de kritiska verksamheter och processer som verksamheten har för att säkerställa framdrift. I de flesta fall har samhällsviktig verksamhet och kritiska processer redan identifierats i samband med tidigare risk- och sårbarhetsanalyser samt utifrån erfarenheter av tidigare händelser.

I delsteg två görs för de utvalda processerna en mer detaljerad konsekvensanalys där de underliggande huvudaktiviteterna och deras beroenden kartläggs.

Steg 3 – Urval och beskrivning av relevanta riskscenarier, scenariobaserad riskanalys

Det tredje steget i RSA-processen består av att samtliga förvaltningar, bolag och kommunalförbund identifierar och beskriver de hot och extraordinära händelser som anses vara de mest relevanta för de processer som ingår i RSA-arbetet enligt steg 2. Verksamheterna bedömer hur dessa risker kan påverka respektive process och om det krävs åtgärder för att förebygga risken eller på ett bättre sätt kunna motstå risken och dess konsekvenser. Riskanalysen ger en övergripande bild av vilka processer som är mest utsatta och sårbara inför vilka risker. Det är viktigt att riskanalysen fokuserar på extraordinära händelser och hotbilder, den bör i de flesta fall därför inte omfatta fler än tio riskscenarier. Riskanalysen utförs och dokumenteras i riskhanteringssystemet Exonaut.

Steg 4 – Bedöm förmåga att motstå och hantera relevanta hot

Syftet med steg 4 är att bedöma befintlig förmåga att upprätthålla processernas kritiska beroenden när risker inträffar. Ingångsvärden för detta steg är identifierade kritiska beroenden från konsekvensanalysen i steg 2, samt definierade hotbilder och risker som har valts i steg 3. Under steg 4 bedöms om befintliga kontinuitetslösningar vid avbrott i ett eller flera beroenden under pågående påfrestning är tillräckliga för att kunna upprätthålla verksamheten på en acceptabel nivå.

Resultatet från detta steg är en sammanställning över vilka beroenden som är mest utsatta och sårbara inför valda påfrestningar, förslag till ytterligare kontinuitetshöjande åtgärder, samt en bedömning om behov av kontinuitetsplaner för vissa kritiska beroenden finns.

Steg 5 – Sammanställ och värdera kontinuitetshöjande åtgärder

I steg 5 sammanställs och värderas de kontinuitetshöjande åtgärder som har identifierats under arbetet. Detta steg är en viktig utgångspunkt för verksamheternas fortsatta förbättring av kontinuitetsförmågan och för att ta fram nödvändiga kontinuitetsplaner för de kritiska verksamheterna som identifierats.

Steg 6 – Implementera åtgärder och ta fram kontinuitetsplaner

Detta steg syftar till att löpande förbättra krisberedskapen i kommunen genom att implementera förmågehöjande åtgärder.

En viktig del av arbetet är att ta fram kontinuitetsplaner. Kontinuitetsplaner beskriver de reservrutiner som används för att säkerställa kontinuiteten i kritisk eller samhällsviktig verksamhet, oavsett vad som har inträffat.

Steg 7 – Följa upp åtgärder och testa planer

Detta steg syftar till att genom övning och testning följa upp och validera att implementerade beredskapshöjande åtgärder och framtagna kontinuitetsplaner har avsedd effekt.

Sammanfattningsvis ligger följande styrande principer till grund för RSA-processens struktur och innehåll:

- Processen fokuserar på extraordinära händelser i fredstid och under höjd beredskap. Verksamhetsnära risker är inte föremål för RSA-processen utan hanteras separat.
- RSA-processen syftar i första hand till skydd och kontinuitet av samhällsviktig verksamhet. Annan kritisk verksamhet eller process kan inkluderas i arbetet om verksamheten så önskar för de verksamheter som inte bedriver samhällsviktig verksamhet.
- RSA-processen är ett löpande arbete oavsett regelbunden avrapportering till länsstyrelsen vart fjärde år. För att undvika dubbelarbete i verksamheterna och för att i det löpande arbetet säkerställa bibehållen inriktning mot extraordinära händelse, är verksamheternas arbete med kontinuitetshantering en integrerad del i RSA-processen.
- Genom att kombinera riskanalys med kontinuitetsarbete i kommunens RSA-process görs både scenario-beroende och scenario-oberoende risk-, sårbarhets- och förmågebedömningar.
- Processen i sin helhet lägger stark vikt på åtgärdsuppföljning och validering av beredskaps- och krishanteringsförmågor. Detta för att kommunens samlade faktiska beredskap ska öka över tid.

4. Identifierad samhällsviktig verksamhet inom kommunens geografiska område

Det finns en stor mängd samhällsviktiga verksamheter och funktioner i Sandvikens kommun som behöver hållas i gång för att samhället i stort ska fungera vid kris och krig. Nedan finns en övergripande beskrivning av samhällsviktig verksamhet i kommunen.

När det gäller krisberedskap finns det vissa samhällsviktiga verksamheter som är viktigare än andra och som redan på kort sikt har betydelse för samhällets funktionalitet. Noterbart är att flera samhällsviktiga verksamheter ägs och drivs av privata aktörer.

4.1 Dricksvattenförsörjning, avlopp och avfall

Ett avbrott i dricksvattenförsörjningen får snabbt stora konsekvenser för kommunens medborgare, näringsidkare och andra samhällsviktiga verksamheter. Vid ett totalt avbrott av vattenförsörjningen så är det inte enbart avsaknaden av dricksvatten som är ett problem. Finns det inget vatten i ledningarna så kommer samhället att få stora problem när toaletterna inte kan användas som vanligt.

Sandviken Energi Vatten AB ansvarar för att vatten och avlopp fungerar som det ska i vår kommun och kommunalförbundet Gästrike Återvinnare hanterar vårt avfall.

4.2 Energiförsörjning

Ett längre avbrott inom el eller fjärrvärmeförsörjningen skulle få stora konsekvenser, både för den enskilde och även samhällsekonomiskt. Ett avbrott inom elförsörjningen skapar genast problem för samhället då i stort sett allt är beroende av el för att fungera.

I Sandvikens kommun så finns det fem olika nätbolag där Vattenfall är regionnätsägare. På lokalnätetsnivå så är det Sandviken Energi Elnät AB och Årsunda Kraft som har de flesta abonnenterna i kommunen.

4.3 Barnomsorg och utbildning

Om skolor och förskolor måste hållas stängda så får det stora konsekvenser för samhället då vårdnadshavare behöver vara hemma med sina barn. Det är mycket viktigt att vårdnadshavare inom samhällsviktig verksamhet erbjuds barnomsorg och då speciellt inom förskola, grundskola och särskola.

4.4 Ekonomisk säkerhet

Individ- och familjeomsorgsförvaltningen ansvarar för försörjningsstödet i kommunen och fungerar inte utbetalningarna så kommer det få mycket negativa konsekvenser för kommunen.

Statens servicecenter har ett servicekontor i Sandviken där Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten och Skatteverket samarbetar.

4.5 Finansiella tjänster

Det finansiella systemet har stor betydelse för samhällets funktionalitet, liksom för enskilda medborgare som får svårt att införskaffa basvaror om det blir långvariga störningar i betaltjänster.

Tillgången till kontantuttag minskar i länet och så även i Sandvikens kommun, vilket inte är bra med tanke på samhällets krisberedskap.

4.6 Hälsa, vård och omsorg

Det här är verksamheter som alltid måste fungera för att skydda människors liv och hälsa. Regionen och kommunen har ett delat ansvar för hälso- och sjukvården.

I Sandviken har vi ett närsjukhus samt fyra hälsocentraler varav en är privatägd. Vi har kommunal vård och omsorg av äldre personer med särskilda behov, personer med funktionsnedsättning samt stöd till barn, ungdomar och familjer.

4.7 Handel och industri

Störningar inom handel och industri får framför allt samhällsekonomiska konsekvenser men kan till exempel även orsaka miljöskador.

Stora företag i Sandvikens kommun är till exempel Sandvik samt affärsområdet Sandvik Materials Technology som blev det fristående börsnoterade bolaget Alleima år 2022.

4.8 Information och kommunikation

Ett område som blir allt viktigare i det moderna samhället, då kommunens invånare kommunicerar via mobilsamtal, sms, e-post och sociala medier. Kommunens Informationskontor kommunicerar i hög utsträckning till allmänheten via hemsidor och sociala medier för att nå ut med information och budskap till många personer på kort tid.

Sandnet är kommunens lokala bredbandsleverantör men information och kommunikation är ett område som domineras av den privata marknaden.

4.9 Livsmedelsförsörjning

En störning i livsmedelsförsörjningen kan snabbt leda till en brist på tillgång av viktiga livsmedel. Om störningen är långvarig så kan det bli svårt att tillhandahålla tillräckligt med mat till kommunens invånare.

Det är Servicekontoret som har ansvaret att laga mat till kommunens boenden och skolor.

4.10 Ordning och säkerhet

Funktionerna inom skydd och säkerhet är av största vikt för att upprätthålla demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter. I Sandviken så har vi en polisstation som leds av den regionala ledningscentralen, RLC, i Uppsala.

När det gäller Försvarmakten i Gävleborgs län så tillhör vi Mellersta Militärregionen som har sitt huvudsäte på Livgardet i Kungsängen.

4.11 Räddningstjänst och skydd av civilbefolkningen

Räddningstjänst är en samhällsviktig verksamhet för att skydda och rädda människor, egendom och miljö. De utför även ett viktigt förebyggande arbete för att förhindra eller minska sannolikheten för att bränder ska inträffa.

Gästrike Räddningstjänst är ett kommunalförbund som bildades 1 januari 1994. De ansvarar för räddningstjänsten i fem kommuner: Gävle, Sandviken, Ockelbo, Hofors och Älvkarleby kommuner. I Sandviken så finns det en bemannad station dygnet runt och vi har även två deltidstationer i Storvik och Österfärnebo. I Järbo finns ett räddningsvårn som bygger helt på frivillig medverkan från boende på orten och man har därför ingen fast beredskap.

4.12 Transporter

Störningar i transportsektorn skulle påverka många andra samhällsviktiga verksamheter, livsmedel kan inte levereras till butiker, människor kan inte ta sig till sina arbeten, drivmedel och läkemedel skulle snabbt ta slut.

Kollektivtrafiken drivs av Region Gävleborg och tågtrafiken genom kommunen trafikeras av Tåg i Bergslagen/SJ.

5. Identifierade kritiska beroenden för kommunens samhällsviktiga verksamhet

I det här avsnittet följer en summering av de vanligaste kritiska beroenden som kommunens verksamheter har identifierat.

5.1 Energiförsörjning

Elförsörjningen är ett kritisk beroende för kommunens alla verksamheter. Det behöver inte vara ett långt avbrott innan det blir konsekvenser i flertalet områden som till exempel kommunikation- och IT-system. Bli det ett längre elavbrott som dessutom är på vinterhalvåret så får till exempel vård- och omsorgsboenden snabbt problem med värmen i sina lokaler och tillgodose hygien- samt kostbehov. Försvinner elen så påverkar detta alla andra kritiska beroenden.

5.2 Kommunalteknisk försörjning

Kommunens verksamheter kommer snabbt att få stora problem om det blir störningar i dricksvatten- och avloppsförsörjningen, samt om fjärrvärmen försvinner. Verksamheter som till exempel centralkök, vård- och omsorg och skolor mm. kommer att drabbas mycket hårt.

5.3 Livsmedel

Vid brist på livsmedel så får vi bekymmer med att laga mat till våra omsorgsboenden och skolor.

5.4 Transporter, fordon, vägar, drivmedel

Samhällets funktionalitet är beroende av att transporter och logistik fungerar för att transportera människor, livsmedel och till exempel utrustning. Livsmedelsförsörjningen är starkt beroende av färdbara vägar då ett avbrott snabbt orsakar tomma hyllor i affärerna. Hemsjukvård, hemtjänst, kommunens väktare och räddningstjänsten är mycket beroende av färdbara vägar. Fungerar inte till exempel busstrafiken så får verksamheterna snabbt personalbrist. Många verksamheter aviserar att brist på drivmedel orsakar stora problem med att utföra sina kritiska åtaganden.

5.5 IT/kommunikation/telefoni

De flesta av kommunens verksamheter är beroende av fungerande IT-system och telefoni. Vårt IT-beroende blir bara större och större för varje år som går vilket gör att våra verksamheter är mycket sårbara vid bortfall av IT och telefoni.

5.6 Personal

Tillgång till personal är ett kritiskt beroende för våra verksamheter. Har verksamheterna ett stort personalbortfall så måste vissa arbetsysslor nedprioriteras.

5.7 Information

Allmänheten behöver samordnad information från kommunen och andra ansvariga före, under och efter en stor händelse eller kris. Det är därför viktigt att det finns redundanta kommunikationsvägar vid en kris.

5.8 Fastigheter/lokaler

Verksamheterna har även identifierat lokaler som ett kritiskt beroende. Förstörs verksamhetens lokal vid till exempel en brand så uppstår mycket stora problem för verksamheten att upprätthålla sitt åtagande.

5.9 Finansiella betalsystem och tjänster

Samhället i stort och även kommunens verksamhet, är idag kritiskt beroende av betalsystem. Om de digitala betalsystemen slutar att fungera skulle det få stora konsekvenser kopplat till inköp av livsmedel, läkemedel, nödvändig utrustning, etcetera.

6. Identifierade och analyserade risker för kommunen och kommunens geografiska område

Identifierade risker delas in i fem kategorier

- Väder- och klimatrelaterade händelser
- Olyckor
- Teknisk infrastruktur och försörjningssystem
- Antagonistiska hot och social oro
- Sjukdomar

6.1 Väder- och klimatrelaterade risker

Klimatet håller på att förändras och forskning visar att sannolikheten ökar för fler extrema vädersituationer som till exempel skyfall, värmeböljor, torka, stora snömängder mm.

Storm

Med storm avses oväder med medelvindhastigheter om minst 24,5 m/s. Två stora stormar som har drabbat vår kommun är stormen Dagmar (2011) och stormen Ivar (2013).

De vanligaste konsekvenserna vid en storm är avbrott i el- och teleförbindelser samt begränsad framkomlighet på vägnätet.

Skogsbrand

Okontrollerade skogsbränder utgör hot mot egendom, liv och samhällets infrastruktur. Klimatförändringarna förväntas också leda till längre brandrisksäsong med fler och större skogsbränder. 2018 så drabbades Gävleborgs län av mycket omfattande skogsbränder och omkring 200 personer evakuerades. Räddningsinsatsen pågick i 27 dagar.

Skogsbränder orsakar främst stora ekonomiska konsekvenser och eftersom Sandvikens kommun består av 82,9 % skog så är det stor sannolikhet att större skogsbränder kommer att inträffa i kommunen.

Stora snömängder

Kraftiga snöfall orsakar ofta samhällsstörningar och vi har fortfarande snöfallet i Gävle 1998 i minnet.

Vanliga konsekvenser är avbrott i el- och teleförbindelser samt oframkomliga vägar vilket innebär att kollektiv- och biltrafiken får stora problem med följd att människor inte kan ta sig fram till sina arbeten.

Skyfall

Om en större mängd nederbörd faller på kort tid används begreppet skyfall om det kraftiga regnet. SMHI:s definition av skyfall är minst 50 mm på en

timme alternativt 1 mm på en minut. Skyfallet 17–18 augusti 2021 drabbade hela länet men främst kommunerna i Gästrikland. Sannolikheten för framtida skyfall är stor.

Vanliga konsekvenser vid skyfall är översvämningar när dagvattenledningarna blir överbelastade, fysiska skador på byggnader och egendom, begränsad framkomlighet på vägar med trafikstörningar som följd.

Värmebölja

Om dygnets temperatur förväntas uppnå uppemot 30 grader eller mer under tre, fyra dagar i följd innebär det vissa risker för allmänheten och kan medföra konsekvenser för samhället. Ihållande värme kan medföra stora risker för flera grupper; äldre, kroniskt sjuka, personer med funktionsnedsättning, små barn och gravida.

6.2 Olyckor

Farliga anläggningar

Anläggningar som klassificeras som farlig verksamhet enligt lagen om skydd mot olyckor omfattar anläggningar där det hanteras stora mängder kemikalier. Farliga ämnen kan exempelvis vara brandfarliga, explosiva, giftiga, frätande eller radioaktiva.

I kommunen så finns det flera anläggningar som hanterar och förvarar farliga ämnen bland annat Alleima som tillhör kategorin högre kravnivå.

Sannolikheten för allvarliga olyckor är låg, på grund av det omfattande regelverk som omfattar denna typ av verksamheter.

Farligt gods

Omfattande hantering av farliga ämnen innebär att dessa ämnen transporteras både igenom och till anläggningar i vår kommun. Transporter med farligt gods sker även över vattenskyddsområden. Sker en olycka inom detta område kan det orsaka allvarliga konsekvenser på miljön och innebära en risk för dricksvattenproduktion.

Dammbrott

Dammbrott kan orsakas av höga flöden som leder till överströmning av dammen, svagheter i dammen eller i grundläggningen som gör att vatten tränger igenom dammen. Antagonistiska hot som sabotage skulle också kunna utgöra en risk.

Ett dammbrott i Dalälven kan medföra att vattennivåerna på några ställen når farligt höga nivåer. Vid ett värsta scenario riskerar boende att komma till skada och förolyckas. Viktig infrastruktur som vägar och broar kan komma att skadas och el, telefoni, dricksvatten och avlopp riskeras att slås ut.

Utrymning av befolkningen inom utsatta områden kan bli nödvändig och krishanteringen skulle sannolikt pågå i flera veckor och återställning av skadad infrastruktur skulle förmodligen ta månader och kanske till och med år.

Kärnteknisk olycka

Med kärnteknisk olycka avses en olycka som inträffar vid en kärnteknisk anläggning och som medför utsläpp. Närmaste kärntekniska anläggning finns i Forsmark i Uppsala län. Om utsläppet är stort och spridningen går mot Sandvikens kommun så finns det en teoretisk chans att detta kan påverka kommunen.

Konsekvenserna av ett utsläpp kan innefatta påverkan på människors hälsa, samhällsviktig verksamhet samt en mycket stor ekonomisk påverkan. Störst påverkan uppnås om storskalig utrymning måste genomföras och om stora ytor av bebyggelse, vattentäkter och jordbruksmark måste saneras.

6.3 Teknisk infrastruktur och försörjningssystem

Störningar i elektroniska kommunikationer

Elektroniska kommunikationsnät är ett system för överföring av information och sker via tråd, radiovågor och fiberkabel. Användning av elektroniska kommunikationer är mycket omfattande och många verksamheter är beroende av teknisk utrustning och uppkoppling för att kunna lösa sina uppgifter.

Några konsekvenser är om det till exempel inte går att ringa till 112 vid livshotande tillstånd. I stort sett så skulle hela kommunkoncernen få stora problem med att bedriva sin verksamhet vid störda kommunikationer.

Avbrott i elförsörjningen

Ett avbrott i elförsörjningen kan bero på många olika saker som till exempel stormar eller antagonistiska handlingar. Ett elavbrott orsakar direkt stora problem för hela kommunen då i princip alla är beroende av el. Informationssystem, larmfunktioner, vatten- och avloppsförsörjning, drivmedelspåfyllning, uttagsautomater, bortfall av fjärrvärme är några områden som kommer att drabbas svårt. Är det ett långvarigt avbrott och som dessutom inträffar på vintern så blir konsekvenserna än mer allvarliga.

Störningar i värmeförsörjningen

Fjärrvärme är det vanligaste uppvärmningssystemet för flerbostadshus och lokaler och ett avbrott i fjärrvärmeleveransen påverkar direkt många människor och verksamheter. Störningar och bortfall kan bland annat orsakas av tekniska fel och rörbrott.

En störning i värmeförsörjningen skulle kunna innebära utkylda fastigheter som påverkar människors hälsa. Särskilt inom vård och omsorg skulle ett värmeavbrott kunna få allvarliga konsekvenser. Ett långvarigt avbrott vid kallt väder skulle inom något dygn leda till sönderfrysta byggnader och behov av evakuering av människor.

Drivmedelsbrist

En brist på drivmedel kan uppstå av många olika anledningar och kan få många olika konsekvenser. Det kan handla om störningar i transportkedjan vilket bland annat leder till brist av varor, social oro och leder bland annat till hamstring och begränsningar i kollektivtrafik och ökade priser som drabbar olika yrkesgrupper som till exempel lantbrukare.

Drivmedelsbrist orsakar allvarliga konsekvenser för samhällets funktionalitet och ekonomi.

Störningar i dricksvattenförsörjningen

Störningar i dricksvattenförsörjningen kan orsakas av många olika anledningar som till exempel en olycka vid en vattentäkt eller vid ett skyfall då det är risk för orent vatten tränger in i dricksvattensystemet. Många ledningar har idag ett stort behov av underhåll och upprustning vilket kan leda till avbrott i distributionen.

Dricksvatten är ett av samhällets största beroenden och en situation med ett totalt avbrott skulle få svåra konsekvenser för samhället och då speciellt för vård och omsorg, skola och till exempel för kommunens centralkök. Ett till stort problem uppstår när inte avloppssystemet fungerar vid ett totalavbrott på dricksvattenledningen.

Störningar i livsmedelsförsörjningen

För livsmedelsförsörjning krävs ett fungerande jordbruk, importverksamhet, transporter och logistik. Försörjning av livsmedel kan påverkas av naturhändelser som leder till dåliga skördar, till att varor inte kan transporteras eller beställas utifrån störningar i elektroniska kommunikationer. Flera av kommunens verksamheter skulle snabbt bli ansträngda om det uppstår en brist på livsmedel.

6.4 Antagonistiska hot och social oro

Höjd beredskap och krig

Sverige och Europa befinner sig i en allvarlig säkerhetspolitisk situation på grund av den ryska invasionen av Ukraina, vilket bland annat gjort att Sverige har ansökt om medlemskap i Nato. Med anledning av det förändrade omvärldsläget så deltar kommunen i det nationella arbetet med att återupprätta vårt totalförsvaret.

Arbetet med att stärka det civila försvaret hänger samman med och överlappar mål inom krisberedskapen. Särskilt viktigt är det att vidareutveckla och fördjupa arbetet med att stärka motståndskraften i de viktigaste samhällsfunktionerna. Den förstärkning som görs inom krisberedskapen gagnar även det civila försvaret och vice versa.

Att hålla i gång samhällsviktiga verksamheter blir svårare under förhållanden av krig. Normala rutiner kommer inte kunna bevaras eftersom situationen är extrem. Flertalet faktorer som kan utmana vår förmåga handlar om personalbrist, sabotage, uteblivna leveranser, elavbrott, brist på mat och vatten, förstörd infrastruktur, desinformation och så vidare.

Våldsbejakande extremism

Våldsbejakande extremism är ett samlingsnamn för rörelser, ideologier eller miljöer som inte accepterar en demokratisk samhällsordning och förespråkar våld för att uppnå ett ideologiskt mål. Dessa är:

- Våldsbejakande autonom miljö
- Våldsbejakande islamistisk extremism
- Våldsbejakande vit makt-miljö

Hotet som de våldsbejakande miljöerna för med sig bedöms främst komma från aktörer som motiveras av våldsbejakande vikt makt-miljö eller våldsbejakande islamistisk ideologi.

Dataintrång och avancerade IT-attacker

Dataintrång innebär att olovligen tränga in i ett datasystem där data behandlas, överförs eller lagras elektroniskt. Dataintrång kan omfatta olika slags attacker, som hackande, spridande av virus och överbelastningsattacker. Syftet kan vara att komma åt vissa uppgifter, eller otillgängliggöra system som behövs för att upprätthålla samhällsviktig verksamhet.

Under ansökningsprocessen till Nato så förväntas risken för ryska IT-attacker öka ytterligare.

Social oro

I samhällen med social obalans finns det en risk att en situation kan övergå till social oro. Med moderna informationsmedier kan social oro på kort tid spridas över stora geografiska områden.

Konsekvenser av social oro kan handla om upplopp, hot och våld mot offentliga aktörer och samhällsföreträdare, som räddningstjänst, polis och ambulans samt bränder.

6.5 Sjukdomar

Epidemi och pandemi

När en sjukdom på kort tid drabbar många människor i ett land uppstår en epidemi. Sprids smittan mellan flera länder kallas den pandemi. En pandemi innebär att en ny typ av influensavirus sprids och smittar människor över stora delar av världen. De influensavirus som har orsakat pandemier har ofta haft sitt ursprung i virus som cirkulerat bland fåglar och däggdjur. Det är vanligt att pandemier kommer i flera faser med viss tidsintervall.

Konsekvenser i form av ökad dödlighet och ökat vårdbehov leder till att belastningen inom sjukvård, vård- och omsorg blir mycket hög. Omfattande sjukfrånvaro och risk för smittspridning kan påverka flera samhällsviktiga verksamheter samtidigt. Pandemier brukar dyka upp några gånger per århundrade och konsekvensbedömningen är gjord med erfarenhet av Covid-19.

Epizooti

Allvarliga smittsamma sjukdomar hos djur delas in i zoonoser och epizootier. Zoonoser är smittor orsakade av exempelvis bakterier, virus eller parasiter som kan spridas mellan djur och människor. Ett djur som bär på zoonotisk smitta kan sprida denna vidare till andra djur eller människor direkt eller via livsmedel som förorenats av smittan.

Epizooti är smittsamma djursjukdomar som har eller kan misstänkas få stor utbredning och allvarliga konsekvenser för djurs och människors hälsa som till exempel mul- och klövsjuka, fågelinfluensa, svinpest, mjältbrand och rabies.

Ett utbrott av epizooti kan hota både människors och djurs hälsa och kan medföra stora ekonomiska förluster på grund av produktionsförluster och stoppad export. Kostnaden för bekämpningen kan också bli mycket höga för samhället.

7. Beskrivning av identifierade sårbarheter och brister i krisberedskap inom kommunen och dess geografiska område

7.1 Tjänsteperson i beredskap (TIB)

För närvarande så köper Sandvikens kommun TIB-tjänsten från Gästrikre Räddningstjänst som bevakar om det sker olyckor i vår kommun och meddelar berörd verksamhet. Gästrikre Räddningstjänst har för avsikt att avveckla TIB-tjänsten för kommunerna i förbundet.

Det innebär att kommunen måste ta fram en egen TIB-organisation som tidigt kan agera på akuta händelser och störningar i viktiga samhällsfunktioner.

7.2 Stabsorganisation för krisledning

Sandvikens kommun har idag en stabsorganisation som fungerar tillfredställande under korta och intensiva kriser eller vid kriser som pågår en längre period men som kan hanteras under dagtid.

Nuvarande stab skulle dock få stora problem med att klara av sitt uppdrag vid en fredstida kris eller höjd beredskap som behöver hanteras dygnet runt under en längre period.

7.3 Lokal inriktning- och samordningsfunktion (ISF)

Sandvikens kommun har ett geografiskt områdesansvar och vid samhällsstörningar så kommer de hanterande aktörerna behöva samordna sina insatser, prioritera behoven och hjälpas åt för att kunna agera så effektivt som möjligt. För att åstadkomma detta används en lokal inriktnings- och samordningsfunktion (ISF), som kommunen står värd för.

För närvarande så har inte kommunen en förmåga att hålla en ISF på ett strukturerat sätt.

7.4 Rakel

Vid störda kommunikationer eller vid ett totalt kommunikationsavbrott så behöver krisledningsstaben ha en förmåga att inhämta information från sina verksamheter för att kunna sammanställa en lägesbild.

Vid störda kommunikationer så använder Sandvikens kommun ett nationellt kommunikationssystem, Rakel, för samverkan och ledning. För närvarande så är det för få Rakelanvändare i kommunen för att kunna inhämta information från kommunens alla verksamheter.

7.5 Trygghetspunkter

En trygghetspunkt upprättas för att ge stöd till drabbade invånare under en samhällsstörning, till exempel vid ett omfattande elavbrott. På en trygghetspunkt bör kommunens invånare och personer som vistas i kommunen, till exempel kunna värma sig och få information om den inträffade händelsen. För närvarande så finns det inga utsedda trygghetspunkter i Sandvikens kommun.

7.6 Stationära reservkraftaggregat vid särskilda boenden

Inget särskilt boende i kommunen har idag ett stationärt reservkraftaggregat. Vid ett elbortfall så kan i bästa fall några boenden få ett mobilt reservkraftaggregat inkopplat dvs. om det går att köra ut det mobila reservkraftaggregatet i exempelvis en snöstorm.

7.7 Kärnteknisk olycka

1 juli 2022, så utökades utsträckningen för planeringszoner runt kärnkraftverk till 100 kilometer. Detta innebär att Sandvikens kommun nu ingår i planeringszonen för en kärnteknisk olycka vid Forsmarks kärnkraftverk. I dagsläget så har kommunen inga planer för att hantera en eventuell kärnteknisk olycka.

7.8 Världsstöd

Planering för att ta emot eventuella Nato-trupper är påbörjad men behöver snarast färdigställas på grund av rådande omvärldssituation.

7.9 Beredskapslager

Idag finns inget beredskapslager för kriser och höjd beredskap i Sandvikens kommun.

7.10 Frivilliga försvarsorganisationer

Sandvikens kommun har idag en aktiv frivillig resursgrupp (FRG) som rekryterar och utbildar nya medlemmar. Det finns dock fler frivilliga försvarsorganisationer som kommunen behöver samarbeta med för att klara av framtida kriser på bästa sätt.

7.11 Trycksatt nödvatten

Vissa verksamheter i kommunen som till exempel centralköket har ett stort behov av trycksatt nödvatten om ordinarie dricksvattenförsörjning försvinner. Dagens lösning med en kubiks nödvattentank fungerar ej praktisk för en verksamhet som varje dag ska laga tusentals portioner med mat.

7.12 Inkallning av personal vid störda kommunikationer

Idag har vi ingen alternativ lösning för hur vi kallar in medarbetare till stabsarbete när telefoni och e-post inte fungerar.

7.13 Bortfall av larm- och passagesystem

Idag så finns ingen rutin för hur vi hanterar ett bortfall av vårt larm- och passagesystem vid exempelvis en IT-attack, längre elbortfall och kommunikationsavbrott.

7.14 Ledningsplats vid höjd beredskap

Sandvikens kommun har idag både en primär och en sekundär ledningsplats för fredstida kriser men vi har ingen ledningsplats som är lämplig för höjd beredskap.

7.15 Dammbrott

Befintlig plan för dammbrott är gammal och är i behov av en revidering för att uppfylla dagens krav.

8. Behov av åtgärder med anledning av risk- och sårbarhetsanalysens resultat

8.1 Tjänsteperson i beredskap (TIB)

Åtgärd:

- Att under 2023 ta fram en kommunal TIB-organisation som är utbildad och övad för sitt uppdrag

8.2 Stabsorganisation för krisledning

Åtgärd:

- Att under mandatperioden utse, utbilda och öva stabsmedlemmar för tjänstgöring i en stab enligt Nato-modell

8.3 Lokal inriktning- och samordningsfunktion (ISF)

Åtgärd:

- Att ta fram rutiner för att kunna stå värd för en lokal ISF

8.4 Rakel

Åtgärder:

- Under mandatperioden så ska alla förvaltningar, bolag och kontor under kommunstyrelseförvaltningen vara utrustat med Rakel.
- Ta fram en utbildning- och övningsplan för Rakel

8.5 Trygghetspunkter

Åtgärder:

- Ta fram en plan för hur en trygghetspunkt ska vara utrustad
- Utse lokaler som ska vara trygghetspunkter
- Utbilda och öva personer som ska bemanna trygghetspunkterna
- Ta fram utrustning som behöver finnas i en trygghetspunkt

8.6 Stationära reservkraftaggregat vid särskilda boenden

Åtgärder:

- Ta fram en prioriteringslista för särskilda boenden
- Verka för att arbetet med att installera stationära reservkraftaggregat påbörjas under mandatperioden

8.7 Kärnteknisk olycka

Åtgärder - att under mandatperioden ta fram planer för:

- Utrymning som bygger på underlag från strålningsmätning av markbeläggningen
- Inomhusvistelse
- Begränsad extrautdelning av jodtabletter

8.8 Vårdlandsstöd

Åtgärd:

- Färdigställ plan för vårdlandsstöd

8.9 Beredskapslager

Åtgärd:

- Att tillsammans med Länsstyrelsen och övriga kommuner i länet ta fram ett eget beredskapslager alternativt ett gemensamt beredskapslager för civil beredskap

8.10 Frivilliga försvarsorganisationer

Åtgärder:

- Att fördjupa befintligt samarbete med FRG
- Att tillsammans med FRG ta fram en gemensam utbildning- och övningsplan
- Knyta kontakt med andra frivilliga försvarsorganisationer

8.11 Trycksatt nödvatten

Åtgärder:

- Utredda möjligheten att förbereda lokalen för Centralköket med trycksatt nödvatten
- Utredda möjligheten att införskaffa en trycksatt nödvattentank

8.12 Inkallning av personal vid störda kommunikationer

Åtgärd:

- Färdigställ en rutin för inkallning av stabsmedlemmar vid störda kommunikationer

8.13 Bortfall av larm- och passagesystem

Åtgärder:

- Kartlägga påverkan på larm- och passagesystem vid en IT-attack, elbortfall och kommunikationsavbrott
- Ta fram en rutin för hur vi hanterar ett bortfall av vårt larm- och passagesystem

8.14 Ledningsplats vid höjd beredskap

Åtgärd:

- Inventera och eventuellt färdigställa ledningslokal som är godkänd för höjd beredskap

8.15 Dammbrott

Åtgärd:

- Att under mandatperioden revidera befintlig plan för dammbrott